

INCORPORACIÓ DE PAGAMENT PER GENERACIÓ A NIVELL DOMICILIARI EN ELS SISTEMES DE RECOLLIDA SELECTIVA PORTA A PORTA

Fraccions a les quals incideix l'actuació

L'actuació té incidència en les fraccions *matèria orgànica*, *paper-cartró*, *envasos lleugers*, *vidre* i *resta*.

Categoria a la qual incideix l'actuació

L'actuació té incidència sobre la *recollida selectiva*.

Tipus d'actuació

L'actuació és de *fiscalitat*.

Justificació

Els costos de recollida, tractament i eliminació dels residus es cobreixen, totalment o parcialment, mitjançant taxes d'escombraries que generalment no mantenen cap correlació amb la producció ni el nivell de reciclatge assolit per les famílies. Aquesta situació no genera cap incentiu a què els ciutadans redueixin la seva generació de residus ni a la correcta separació dels mateixos.

La solució a aquest problema són els instruments de tipus fiscal, com és la implantació d'un sistema de pagament per generació on es tracti a cada ciutadà d'acord amb la seva generació real de residus i/o el seu grau de participació en la recollida selectiva, creant un incentiu a la reducció de residus i al reciclatge. D'aquesta forma s'aconsegueix traslladar el principi de "qui contamina paga" a la taxa de residus.

Descripció

Un sistema de pagament per generació es basa en l'aplicació d'un mecanisme mitjançant el qual l'usuari del servei de recollida de residus paga la taxa d'escombraries en funció de la seva generació de residus i del servei que obté per a la seva gestió.

Els sistemes de pagament per generació promouen la participació dels ciutadans i comerços en l'assoliment dels objectius de la política de residus mitjançant la creació d'un incentiu econòmic que consisteix en establir un vincle entre el pagament de la taxa de residus i la quantitat i tipus de residus generats. D'aquesta forma, es defineix una taxa que consta de dues parts: una fixa (la qual es pot modular en funció de la ubicació del domicili, la superfície, etc.) i una part variable (modulada en funció de la generació de residus).

L'aplicació d'un sistema de pagament per generació es basa en tres pilars: la identificació del generador dels residus, la mesura de la quantitat de residus generada i/o dels serveis obtinguts, i la realització d'una taxació individual. En un context de recollida porta a porta, la identificació del generador es pot dur a terme mitjançant la identificació del cubell o bossa a través del qual l'usuari lliura els residus al servei de recollida. En aquest sentit, en aquells municipis amb un urbanisme majoritàriament horitzontal, la identificació del generador també es pot realitzar assumint que els residus dipositats davant la porta d'un habitatge i/o comerç són propietat del mateix. Un cop identificat l'usuari, la determinació de la quantitat generada es pot fer mesurant-ne el volum o el pes, dades que s'utilitzaran posteriorment per efectuar una taxació individual.

Una de les decisions que cal prendre a l'hora d'implementar un pagament per generació és definir quines seran les fraccions que es gravaran fiscalment. La fracció que sempre es recomana gravar és la resta, ja que representa un incentiu tant per a reduir els residus com per a participar en les recollides selectives.

Seguidament es realitza una breu descripció dels diferents models de pagament per generació existents en el marc dels sistemes de recollida porta a porta:

- Sistemes de pagament per generació realitzant la mesura en base al **volum**: tot i que és l'alternativa menys precisa, és l'opció que més s'ha utilitzat, amb un ampli espectre de mètodes d'aplicació:
 - Pagament per generació mitjançant l'ús de **bosses estandarditzades** per l'ens local, d'un volum determinat i d'ús obligatori. Les bosses incorporen en el seu preu el pagament de la taxa.
 - Pagament per generació mitjançant l'ús de **cubells d'un volum definit**. Durant la recollida s'identifiquen els cubells, assignant el volum recollit a cada llar. Existeixen diferents modalitats:
 1. Pagar en funció del volum del cubell, independentment del nombre de vegades que l'usuari treu el cubell i del grau d'ompliment del mateix.
 2. Pagar en funció de la periodicitat de recollida del cubell (contractada prèviament).
 3. Pagar en funció del nombre de vegades que es buida el cubell, fent que el camió registri el nombre d'aixecades.
- Sistemes de pagament per generació realitzant la mesura en base al **pes**: aquesta alternativa es realitza mitjançant el pesatge del cubell en el moment de realitzar la recollida. En aquest sentit, es requereix un mecanisme de pesatge incorporat al vehicle

de recollida de residus.

Per a més informació, es pot consultar la *Guia per a la implementació de sistemes de pagament per generació de residus municipals*.

Zona d'implementació recomanada

Es recomana la seva implementació en municipis mitjans i petits que tenen un sistema de recollida de residus porta a porta, ja que actualment no existeix cap municipi gran amb un sistema de recollida porta a porta.

Mitjans necessaris

Els mitjans necessaris per a la implementació d'un sistema de pagament per generació (PxG) dependran de quin sigui el model escollit:

- Sistemes de PxG realitzant la mesura en base al **volum**: requerirà l'ús de bosses estandarditzades per les fraccions que es vulguin gravar, o bé l'ús de cubells amb un sistema d'identificació (xip, TAG, etc.) que permetin identificar a l'usuari.

Adicionalment, si el pagament de la taxa es realitza en funció del nombre anual d'aixecades, serà necessari que el vehicle de recollida disposi d'un software per registrar el nombre d'aixecades.

- Sistemes de PxG realitzant la mesura en base al **pes**: requerirà l'ús de cubells amb un sistema d'identificació (xip, TAG, etc.) i el vehicle de recollida haurà d'incorporar un mecanisme de pesatge.
- La implementació del PxG requereix de la realització d'un procés participatiu sobre la definició del mateix i d'una campanya de comunicació, els quals requeriran de personal tècnic i materials (flyers, fulletons, etc.).

Beneficis i resultats potencials

Els sistemes de pagament per generació creen un incentiu per a la reducció i la correcta separació dels residus. Atès que la fracció resta és la que es sol gravar en major mesura, el principal incentiu és a reduir aquesta fracció, ja sigui derivant els residus cap a la recollida selectiva, o bé reduint els residus generats. Si es grava alguna altra fracció s'incentiva la seva estabilització i/o reducció. Addicionalment, cal destacar que el percentatge de recollida selectiva tendeix a augmentar per a les fraccions no gravades fiscalment.

Amenaces

En general, cal tenir en compte que com més similar és el sistema de pagament per generació a aplicar respecte al sistema existent, més comprensible i acceptable tendeix a ser pels ciutadans. En aquest sentit, per assegurar l'èxit del sistema és molt important desenvolupar un procés participatiu en el marc de la implementació del sistema de pagament per generació i, posteriorment, una campanya de comunicació abans de la posada en funcionament del sistema.

Es recomana disposar d'un consens polític ampli que recolzi la implementació del nou sistema de pagament per generació, ja que en cas contrari, aquest es pot utilitzar com a argument per a la confrontació política.

En el cas de l'alternativa de pagament per generació per bossa és imprescindible la col·laboració d'alguns establiments comercials que exerceixin com a punts de venda de les mateixes. En cas de no aconseguir la col·laboració d'aquests comerços pot esdevenir un punt de partida per a què el sistema acabi fracassant.

La mesura també pot suposar l'aparició de turisme d'escombraries cap a municipis veïns.

Costos

Els costos associats a la implementació d'un sistema de pagament per generació dependran de quin sigui el model escollit. En aquest sentit, no s'han considerat com a costos aquells que també estan associats al porta a porta ja que es considera que la implementació del porta a porta és un requisit previ a la implementació del pagament per generació. Així, els costos a

considerar són:

- El cost d'una bossa estandarditzada, encara que posteriorment aquest cost es reverteix al ciutadà mitjançant el pagament de la taxa (bossa de 17 litres: 0,02 €/unitat, bossa de 35 litres: 0,04 €/unitat).
- El cost d'un cubell que porti incorporat un xip és de 5,5 – 7 €/unitat, en funció del nombre d'unitats comprades.
- El cost associat al software que hauria d'incorporar el vehicle de recollida, en cas d'implementar un PxG que requereixi comptatge del nombre d'aixecades o pesatge, és de 4.000 – 4.500 €/unitat.
- El cost associat al procés participatiu i a la campanya de comunicació és variable en funció del nombre d'habitants.

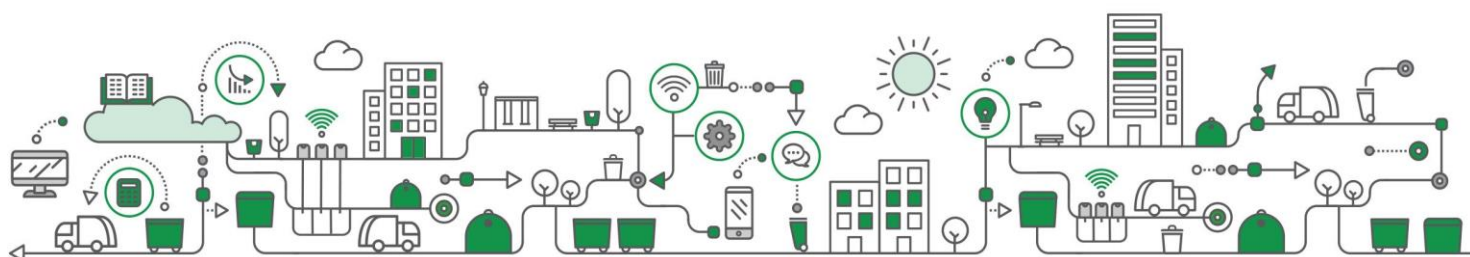
Fonts de finançament

La implementació d'un sistema de pagament per generació s'hauria de finançar a través de fonts propis de l'Ajuntament. No obstant això, tot i que actualment aquesta línia no està activa, l'any 2016, l'Agència de Residus de Catalunya va treure una subvenció en què es finançava l'elaboració d'estudis de pagament per generació i la seva implementació.

Adicionalment, cal destacar que en el cas d'assolir millors resultats de recollida selectiva i, conseqüentment reduir la quantitat de fracció resta, es podria millorar el finançament en l'àmbit dels residus gràcies al retorn del cànon de l'Agència de Residus de Catalunya i dels Sistemes Integrats de Gestió (Ecoembes i Ecovidrio).

Indicador de seguiment

- Evolució de la quantitat de residus recollits de les diferents fraccions (unitats: kg/hab/dia).
- Percentatge anual de reducció d'aquelles fraccions dels residus gravades fiscalment (unitats: %).
- En funció del model de pagament per generació escollit també es pot utilitzar com a indicador:
 - Nombre de bosses anuals de les fraccions dels residus gravades fiscalment venudes a cada llar pels establiments comercials col·laboradors (unitats: nombre de bosses).
 - Evolució de la quantitat de residus recollits segons fracció a cada llar (unitats: tones de cada fracció).

Municipis on s'ha implementat l'actuació

A Catalunya, s'han implementat sistemes de pagament per generació a nivell domiciliari a Argentona (12.051 habitants; Maresme), Rasquera (819 habitants; Ribera d'Ebre) i Miravet (737 habitants; Ribera d'Ebre). A la resta de l'Estat Espanyol també s'ha implementat en altres municipis, com per exemple a Esporles (4.959 habitants; Illes Balears). Addicionalment, cal destacar que és un sistema bastant freqüent a diferents països europeus.

Bibliografia d'interès

- Guia per a la implementació de sistemes de pagament per generació de residus municipals. Agència de Residus de Catalunya, 2010.

